

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата психологічних наук Галаган Лариси Володимирівни
на дисертацію Алексєєвої Олени Іванівни
«Психологічне забезпечення розвитку конкурентноздатності
управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності»,
представленої на здобуття наукового ступеня
кандидата психологічних наук за спеціальністю
19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія

Сучасна вітчизняна система освіти характеризується наявністю потужного потенціалу розвитку як з точки зору діапазону пропонованих освітніх послуг, так і з точки зору потенційних користувачів. Разом з тим необхідно відмітити постійно зростаючу конкурентність ринку освітніх послуг. На сьогодні у суспільстві уже склалося розуміння того, що освітній процес не повинен зупинятися і, що якість освіти визначає якість життя. Тепер у конкуренцію за користувачів освітніх послуг активно залучені не лише вітчизняні державні та приватні установи, але і зарубіжні, які з кожним роком отримують усе більше переваг в очах клієнтів освітнього ринку.

Відзначимо, що освітні установи державної форми власності в Україні за останні десятиріччя міцно утримували свої позиції як авторитетні, як такі, що заслуговують на довіру, як надійні тощо. В той же час, уже багато років ведеться дискусія про необхідність реформування вітчизняної системи освіти, приведення у відповідність навчальних програм до вимог роботодавців, розвитку перспективних для ринку праці освітніх напрямків. Процеси перетворення відбуваються, можливо, не так швидко, як це було б необхідно, але освітні організації державної форми власності і сьогодні залишаються визначальним елементом надання освітніх послуг населенню. Тому надзвичайно важливою є будь-яка робота з підвищення ефективності роботи таких організацій.

Зокрема, особливої ваги у таких умовах набуває конкурентноздатність управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності, як такого, що фактично визначає якість, асортимент освітніх послуг. Виходячи з

цього, а також враховуючи недостатню розробленість проблеми в науковій літературі, можна стверджувати, що дисертація Алексєєвої О.І. присвячена вирішенню актуального наукового завдання.

Основний зміст першого розділу дисертаційної роботи містить результати дослідження проблематики конкурентоздатності персоналу у її зв'язку з поняттями конкуренції, конкурентоздатності фахівців та організацій. Стосовно поняття системи психологічного забезпечення розглянуті основні завдання, принципи, методи управління.

Теоретичний аналіз проблеми дослідження логічно завершується розробкою системи психологічного забезпечення розвитку конкурентоздатності управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності, яка поєднує теоретичний, діагностичний та практичний блоки, що уможлиблює системну роботу з розвитку конкурентоздатності управлінського персоналу. Важливою особливістю даної системи є самостійно розроблена автором логіко-сміслова модель конкурентоздатності управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності, оскільки саме ця частина системи, з одного боку, відображає специфіку суб'єкта конкурентоздатності, а з іншого – далі впливає на побудову інших елементів системи психологічного забезпечення.

Необхідно відмітити науково-практичну значимість розробки системи психологічного забезпечення розвитку конкурентоздатності, оскільки вона може бути застосована як зразок для забезпечення конкурентоздатності інших організацій та різних категорій персоналу.

У другому розділі дисертації представлено мету, завдання та характеристики організації емпіричного дослідження. Результати емпіричного дослідження містять надзвичайно цінну для практичних психологів та для керівників у системі освіти інформацію про реальні психологічні проблеми сформованості конкурентоздатності.

Окремої уваги заслуговують представлені дисертантом психологічні типи конкурентоздатності управлінського персоналу освітніх організацій державної

форми власності, які отримано за результатами кластерного аналізу дослідження. Автор наголошує, що психологічні типи конкурентоздатності управлінського персоналу освітніх організацій виокремлені з погляду їх амбівалентності (позитивний полюс амбівалентності – «конкурентні переваги», які сприяють успішній управлінській діяльності в висококонкурентних умовах, негативний полюс амбівалентності – «конкурентний резерв», тобто «бар'єри» успішної управлінської діяльності в конкурентних умовах). Дисертантом в роботі представлено авторський підхід щодо умовних назв типів конкурентоздатності з погляду амбівалентності їх конкурентних переваг та резервів. Так наприклад, назва першого типу «Керівник на папері» обумовлена співвідношенням його конкурентної переваги «цінність здоров'я» з відсутністю «контролю діяльності», який в даному випадку виступає конкурентним резервом; назва другого типу «Льодохід» обумовлена поєднанням високої «цілеспрямованості і рішучості» з недостатньою «комунікацією».

Одним з цінних результатів даної роботи є побудована авторкою вісь «Рівень конструктивності типів конкурентоздатності управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності». В роботі встановлено, що чим більша кількість «конкурентних переваг», тим вищим є рівень конструктивності типу конкурентоздатності управлінського персоналу. Доведено, що серед усіх типів конкурентоздатності найбільш високий рівень конструктивності властивий III типу «Координатор», а найменш конструктивним виявлено VI тип «Сам собі режисер».

Крім того, незаперечну практичну цінність мають виявлені автором особливості кожного з шести психологічних типів конкурентоздатності у різних груп управлінського персоналу за їх загальним стажем роботи, стажем роботи на посаді, типом освіти, сімейним станом тощо.

Третій розділ дисертаційної роботи містить мету, завдання та характеристики організації формувального експерименту. Розроблений та реалізований в ході експерименту комплекс тренінгових програм «Розвиток

конкурентоздатності управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності» виявив свою ефективність для вирішення більшої частини визначених на попередніх етапах дослідження проблем у розвитку конкурентоздатності управлінців. Позитивних змін було досягнуто у розвитку гуманістичної та прагматичної спрямованості, посилення орієнтації на використання ефективної рекламної політики в управлінській діяльності, умінь приймати управлінські рішення, потреби в досягненнях, лідерського потенціалу, стресостійкості, комунікабельності, конструктивності стратегій поведінки тощо.

Найбільш суттєвими результатами проведеного дослідження, що виносяться на захист дисертації та мають наукову новизну є наступні: вперше теоретично розроблено систему психологічного забезпечення розвитку конкурентоздатності управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності та визначено її теоретичну, діагностичну, практичну складові; обґрунтовано структуру та зміст логіко-сміслової моделі конкурентоздатності управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності, відповідний комплекс методик її експериментальної перевірки; виокремлено психологічні проблеми, типи конкурентоздатності, рівні конструктивності та психологічні особливості типів конкурентоздатності в різних груп управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності.

Практична цінність результатів дисертаційного дослідження визначається можливістю їх застосування в процесі управління персоналом освітніх організацій на різних етапах (при визначенні потреби в персоналі, в процесах відбору, атестації, розвитку конкурентоздатності персоналу) тощо.

Теоретичні та практичні результати дисертаційного дослідження в необхідному обсязі висвітлено у 31 науковій публікації. Зміст автореферату містить потрібну для оцінки роботи інформацію та відповідає змісту дисертації.

Беручи до уваги високий науково-практичний рівень дисертаційного дослідження О. І. Алексєєвої, слід зауважити, що окремі її аспекти потребують уточнення. У зв'язку з чим вважаємо за необхідне висловити певні зауваження

та побажання:

1. У першому розділі міститься інформація про тренінгові програми «Розвиток конкурентоздатності управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності» (пункт 1.3), яка потім дублюється у розділі третьому (пункт 3.1), що переобтяжує, на наш погляд, текст роботи.

2. При плануванні експериментального дослідження, слід було б приділити більше уваги логіці його організації та формі представлення результатів. Так, констатувальний експеримент складається з проблемно-пошукового та основного етапів. Як правило, на проблемно-пошуковому етапі визначається наявність проблем, які потребують дослідження на більшій вибірці. Результати цього етапу представлені у відповідності до логіко-сислової моделі «Конкурентоздатність управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності». Водночас, формується враження, що в результатах основного етапу, де представлені психологічні типи конкурентоздатності, класифікація характеристик за логіко-сисловою моделлю не застосовується. Тому, бажано чіткіше представити співвідношення результатів першого та другого етапів емпіричного дослідження.

3. Бажано було б в результатах формувального експерименту більш ґрунтовно висвітлити значимість визначених дисертантом психологічних типів конкурентоздатності для практичного блоку системи психологічного забезпечення розвитку конкурентоздатності управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності.

Разом з тим, перелічені зауваження і побажання не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження.

Робота в цілому є завершеним, цілісним дослідженням, яке містить нові науково-обґрунтовані результати, які допомагають вирішувати актуальне завдання впровадження системи психологічного забезпечення розвитку конкурентоздатності персоналу освітньої галузі. У роботі відзначено перспективні напрямки досліджень як проблем психології конкурентоздатності фахівців, так і проблем психології управління.

Все це дає підстави вважати, що дисертація Алексеевої Олени Іванівни «Психологічне забезпечення розвитку конкурентоздатності управлінського персоналу освітніх організацій державної форми власності», відповідає вимогам пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року №567, які висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія.

Офіційний опонент:

кандидат психологічних наук,
заступник генерального директора
ТОВ «Аверс лтд»

Л.В. Галаган

Підпис Л.В. Галаган засвідчую
головний бухгалтер ТОВ «Аверс лтд»
Марчевська К.В.